

Akreditif Sözleşmesinin Hukukî Mahiyeti

Legal Nature of the Letter of Credit Agreement

Av. Sevin KAVAK (*)

Öz:

Uluslararası satış işlemlerinde, tarafların farklı kanun ve düzenlemelerinin olduğu ülkelerde bulunmasından ötürü, değişik ödeme yöntemlerinden yararlandığı görülmektedir. Bunlar genel olarak; peşin ödeme, mal mukabili ödeme, vesaik mukabili ödeme, akreditifli ödeme ya da kabul kredili ödeme şeklinde karşımıza çıkmaktadır⁽¹⁾.

Bu bağlamdan olmak üzere akreditif, satış sözleşmesi akdeden tarafların ihtiyaçlarını karşılayabilmek için uygulamadan ortaya çıkan ve günümüzde sıkça başvurulan bir ödeme yöntemidir. Öyle ki uzun bir geçmişe sahip olan akreditif kavramı İngiliz yargıçlar tarafından "uluslararası ticaretin can damarı" olarak ifade edilmiştir⁽²⁾. Ödemenin akreditifle yapılmasının, alıcı ve satıcının çıkarlarını ortak noktada buluşturduğu ve böylece her iki tarafa da kolaylık sağladığı kabul edilmektedir⁽³⁾.

Bu makalede, akreditif hakkında temel bilgiler verilmiş, akreditifin tanımı ve akreditif ilişkisinin kurulması incelenmiştir. Akreditif şartı ve akreditif sözleşmesi açıklanarak doktrinde akreditif sözleşmesinin hukukî mahiyeti hakkındaki görüşlere değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Akreditif, Üç Köşeli İlişki, Uluslararası Satış İşlemleri, Ödeme Yöntemi, Akreditif Sözleşmesi.

Abstract:

In international sales transactions, it is seen that the parties benefit from different payment methods since they are located in countries with different laws and regulations. These are generally; cash payment, payment against goods, payment against documents, payment by letter of credit or payment by acceptance credit.

In this context, letter of credit; is a payment method that emerged from the practice and is frequently used today in order to meet the needs of the parties concluding a sales contract. The concept of letter of credit, which has a long history, was expressed as the "lifeblood of international trade" by British judges. It is accepted that payment by letter of credit brings the interests of the buyer and seller together and thus provides convenience for both parties.

(*) Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi, Ankara - Türkiye,

E-posta: av.sevinkavak@gmail.com; Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-9779-8607>.

Makale Geliş Tarihi: 19.11.2023 - Makale Kabul Tarihi: 11.12.2023.

(1) Ahmet Ağsagal/Mustafa Kenan Erkan, "Türkiye'de Dış Ticarete Ödeme Şekilleri ve Faiz Oranları", (Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Y.2016, ICAFR 16 Özel Sayısı, s.581-588), s.582. Dergi Park Blog, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1125603>, (E.T.05.11.2023).

(2) Carole Murray/David Holloway/Daren Timson-Hunt/Leo D'Arcy/Clive M. Schmitthoff, Export Trade - The Law and Practice of International Trade, 10th ed., London, 2000, s.166.

(3) Karl Nickerson Llewellyn, "Some Advantages of Letters of Credits", (Journal of Business of the University of Chicago, Vol.2, No.1, 1929, s.1-16.), s.3.

In this article, basic information about the letter of credit is given, the definition of the letter of credit and the establishment of the letter of credit relationship are examined. The letter of credit condition and the letter of credit contract are explained and the opinions about the legal nature of the letter of credit contract in the doctrine are mentioned.

Keywords:

Letter of Credit, Three-Corner Relationship, International Sales Transactions, Payment Method, Letter of Credit Agreement.

Giriş

Akreditif; birden çok kişiyi ilgilendiren, içerisinde farklı hukukî ilişkiler barındıran ve bunların akreditife temel teşkil eden işleminden bağımsız olduğu, sözleşmeye dayalı bir hukukî ilişkidir.¹

Akreditif, temel ilişkide alıcı ile satıcı arasında akdedilen sözleşmeye göre, borcun ifa edilebilmesi amacıyla belirlenen bir ödeme vasıtasıdır. Akreditif ilişkisi birden çok kişiyi ilgilendirmektedir.² Bu doğrultuda temel ilişkinin alıcısı (amir) ile satıcısının (lehtar) yapmış olduğu ifa anlaşmasına göre bedelin akreditif ile ödeneceği kararlaştırıldığında bu ilişkiye bankalar da dâhil olmaktadır. Bu nedenle akreditif birden çok kişiyi ilgilendirdiğinden üç köşeli bir ilişki olarak kabul edilmektedir.³

Akreditifler, ticarî anlaşmaların taraflarını korumak için bağımsız bir ödeme güvencesi olarak bankanın kredisini sağlayarak piyasa işlemlerini kolaylaştırmak için kullanılmaktadır.⁴ Ayrıca akreditifin satılacak malların üretilmesine veya elde edilmesine olanak tanıyan bir finansman mekanizması olduğu da ifade edilmektedir.⁵

Akreditif, banka aracılığı ile yürütülen bir işlemdir. Bu nedenle de akreditif bir ödeme vasıtası olarak kabul görmektedir.⁶ Temel ilişkinin tarafları arasında ifa anlaşması yapıldığında ve ödemenin akreditif yoluyla gerçekleştirileceği kabul edildiğinde temel ilişkinin alıcısı, bankasına müracaat ederek akreditif sözleşmesi yapmaktadır. Satıcı ise, akreditifte belirlenen koşulları gerçekleştirdiği ve ilgili belgeleri bankaya usulüne uygun şekilde ibraz ettiği anda kendisine ödeme yapılmasını talep etmektedir.⁷

¹ Ünal Tekinalp, *Banka Hukukunun Esasları*, b.2, İstanbul 2009, s.603; Arslan Kaya, *Belgeli Akreditifte Lehdarın Hukukî Durumu*, İstanbul 1995, s.32.

² Mehmet Bahtiyar, "Akreditif ve Milletlerarası Özel Hukukta Doğurduğu Sorunlar", (BATİDER, C.15, S.3, 1990, s.71-88), s.74.

³ Vahit Doğan, *Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif*, 4. Baskı, Ankara 2016, s.54, Bahtiyar, s.74, Kaya, s.9, Seza Reisoğlu, *Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif*, 2. Baskı, Ankara 2009, s.21.

⁴ Bahtiyar, s.73.

⁵ Christopher Leon, "Letters of Credit: a Primer", (Maryland Law Review, Vol.45, I.2, s.432-464), s.432, <http://digitalcommons.law.umaryland.edu/mlr/vol45/iss2/8>, (E.T.12.10.2023).

⁶ Doğan, s.20; Kaya, s.32.

⁷ Gözde Engin Günay, *Türk Hukukunda Akreditif*, İstanbul 2014, s.26.

Akreditifin en önemli özelliklerinden biri, güvenilirliği yani ödeme hususunda bir güvence sağlamasıdır.⁸ Bu nedenle, başka türlü bir ödeme yöntemini tercih ederken tereddüt edebilecek taraflar, temel ilişkiden bağımsız bir taahhüde güvenebilecekleri ve böylece olası riskleri daha doğru bir şekilde değerlendirebilecekleri için akreditife katılmaya teşvik edilmektedir.⁹

Akreditif, temelde alıcı ile satıcı arasında akdedilen sözleşmeden bağımsızdır.¹⁰ Nitekim temel ilişkinin herhangi bir şekilde sona ermesi, akreditifin geçerliliğini etkilemeyecektir.¹¹ Dolayısıyla lehtar lehine akreditifin açılması, borçlunun borcunu ifa ettiği anlamına gelmemektedir. Bu nedenle akreditifle ödeme, temel ilişkiden bağımsız bir taahhüt içermektedir.¹² Bu kapsamda günümüzde uygulanan akreditif, temel ilişkiden bağımsız olduğundan gerekli koşullar sağlandığında ödemeyi garanti etmekte ve altta yatan işlemi kolaylaştırmaktadır.

Akreditif, birden fazla hukukî ilişkinin birleşiminden oluşmaktadır.¹³ Temel ilişkide amir ve lehtar arasında bir satış sözleşmesi akdedilmekte ve ödemenin akreditif ile yapılacağı kararlaştırılmaktadır. Bu noktada, amir ve lehtarın ödeme vasıtası olarak akreditifi belirlemesiyle taraflar arasında ifa anlaşması yapılmış olmaktadır.¹⁴ Belirtmek gerekir ki amir ve lehtar ifa anlaşmasını temel sözleşmeye ek bir madde koyarak yapabileceği gibi ayrı bir sözleşme olarak da akdedebilirler.

İfa anlaşmasından sonra amir, bankasına müracaat ederek lehtar lehine akreditif açılmasını talep etmektedir. Amirin bu talebi banka tarafından kabul gördükten sonra, banka ile amir arasında akreditif sözleşmesi imzalanmaktadır. Görülüyor ki akreditif ilişkisi temelde sözleşmesel ilişkilere dayanmaktadır. Burada önemli olan husus bahsi geçen ilişkilerin ve sözleşmelerin birbirinden bağımsız olmasıdır.¹⁵ Bunun sonucu olarak da bankalar temel ilişkiden bağımsız hareket etmektedir.¹⁶

Amir ve lehtar arasındaki temel sözleşmede amirin; malın bedeli tutarında, bankası ile akreditif sözleşmesi yapmayı kabul etmesine akreditif şartı denmek-

⁸ Bahtiyar, s.74. Doğan, s.21.

⁹ Rufus James Trimble, "The Law Merchant and the Letter of Credit", (Harvard Law Review, 1948, Vol.61, No.6, s.981-1008), s.985; Norman Miller, "Problems and Patterns of the Letter of Credit", (University of Illinois Law Forum, 1959, 162-201.), s.166.

¹⁰ Reisoğlu, s.26.

¹¹ Sevgi Bozkurt, Akreditifin Uygulanması, Ankara 2006, s.5.

¹² Tekinalp, s.620; Xiang Gao, "The Identity of the Fraudulent Party Under the Fraud Rule in the Law of Letters of Credit", (University of New South Wales Law Journal, 2001, UNSWLAWJl 14, s.119-141), s.121, <http://classic.austlii.edu.au/au/journals/UNSWLawJl/2001/14.html>, (E.T.26.03.2023).

¹³ Reisoğlu, s.26.

¹⁴ Kaya, s.35.

¹⁵ Reisoğlu, s.26.

¹⁶ Aydın Zevkililer/Kadir Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. B., Ankara 2013, s.658.

tedir.¹⁷ Bahsi geçen şart temel sözleşmede yer alabileceği gibi ayrı bir sözleşme ile de yapılabilmektedir.¹⁸ Akreditif sözleşmesi ve şartına ilişkin detaylar makalenin ilgili bölümünde detaylı olarak açıklanacaktır.¹⁹

Akreditif şartında belirtilen belgelerin lehtar tarafından usulüne uygun şekilde ibrazı üzerine; lehtara ödeme yapmayı taahhüt eden bir akreditif düzenlenmektedir. Lehtar, yükümlülüklerini yerine getirir ve akreditif şartına uygun belgeleri sunarsa banka ödemeyi yapacaktır. Dolayısıyla tüm bu açıklananlar doğrultusunda taraflar arasındaki ilişkilerin sözleşmeye dayandığı görülmektedir.

I. Akreditifin Tanımı

Bir satış sözleşmesinde satıcı ile alıcı, ödemenin akreditif ile yapılacağını kararlaştırdığında, alıcı yani akreditif ilişkisinin amiri, bankaya başvurarak satıcı yani akreditif ilişkisindeki lehtar lehine bir akreditif açılmasını bankasından talep etmektedir.²⁰ Dolayısıyla akreditif üç köşeli bir ilişki olmakla beraber, bir bankanın müşterisi adına hareket ettiği ve lehtar tarafından malların teslim edildiğini kanıtlayan belgelerin ibrazı karşılığında ödeme yapılmasının garanti edildiği bir ilişkidir.²¹

Akreditif ilişkisinin kurulması makalenin ilerleyen bölümlerde detaylı olarak açıklanacaktır.²² Ancak akreditif felsefesine burada da kısaca değineceğiz. Öncelikle bir satış sözleşmesi kurulduğunda, taraflar ödemenin akreditif ile yapılacağına karar verdiklerinde aralarında bir ifa anlaşması yapmaktadır. Bu ifa anlaşmasına dayanarak alıcı (amir), bankasına başvurarak satıcı (lehtar) lehine bir akreditif açılmasını talep etmektedir.²³ Bu noktada ilgili talebi kabul eden banka ile amir arasında bir akreditif sözleşmesi akdedilmektedir. Bu sözleşme uyarınca lehtar, akreditif şartında belirlenen belgeleri usulüne uygun şekilde bankaya ibraz ettiğinde kendisine ödeme yapılmasını talep edebilmektedir.²⁴ Lehtarın ibraz ettiği belgelerin akreditif şartına uygun bulunması halinde ise; banka, akreditifte belirlenen tutarı satıcıya ödemekle yükümlüdür.²⁵ Her ne kadar lehtar, amir ile ifa

¹⁷ Bozkurt, s.95; Tekinalp, s.434; Kaya, s.34; Erdoğan Göger, Akreditif Muamelesi ve Hukuki Niteliği, 2. Bası, Ankara 1980, s.62.

¹⁸ Bozkurt, s.95; Michael Brindle/Raymond Cox, Law of Payments, Second Edition, London 1991, s.552.

¹⁹ Bkz. Akreditif Sözleşmesi.

²⁰ Brindle/Cox, s.531.

²¹ John F. Dolan, "The Law of Letters of Credit", (Wayne State University Law School Legal Studies Research Paper Series, 2007, 4th ed., No.07-36), s. 22, <https://ssrn.com/abstract=1020705>, (E.T.03.06.2023).

²² Bkz. Akreditif İlişkisinin Kurulması.

²³ Doğan, s.182.

²⁴ Kaya, s.53; Doğan, s.195.

²⁵ Doğan, s.205; İhsan Erdoğan, Akreditif Sözleşmeleri, Ankara 2000, s.122.

anlaşması yapmış olsa da amirin bankası ile yapmış olduğu akreditif sözleşmesine taraf değildir. Dolayısıyla lehtar ile banka arasında herhangi bir sözleşme mevcut olmayıp; ancak aralarında bir hukukî ilişki olduğundan bahsedilebilmektedir. Bu nedenden ötürü akreditif ilişkisi birden fazla kişiyi ilgilendirdiğinden üç köşeli olarak kabul edilmektedir.²⁶

Akreditifin temel özelliklerinden biri akreditifin bağımsız olmasıdır.²⁷ Bahsi geçen bağımsızlığa göre akreditif; taraflar arasında akdedilen satış sözleşmesinden ya da ilgili diğer işlemlerden ayrı ve bağımsız niteliktedir. Diğer bir deyişle, satıcı tarafından ibraz edilen belgeler; akreditif sözleşmesinde yer alan şartlara uygun olduğu sürece banka, alıcı ile satıcı arasındaki temel sözleşmeye ilişkin herhangi bir ihtilafı dikkate almaksızın satıcıya ödemeyi yapacaktır. Dolayısıyla bankalar yalnızca belgelerle ilgilenirken, akreditife temel teşkil eden esas sözleşmenin ifası ile ilgilenmezler.²⁸ Başka bir ifadeyle akreditifin temel mantığı, satış sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir soruna bakılmaksızın lehtara güvenli ve hızlı bir ödeme sunulmasıdır.²⁹

Akreditifin diğer bir özelliği ise akreditif türlerine göre farklılık arz etmesine karşın, belgelere sıkı sıkıya bağlı olmasıdır.³⁰ Buna göre lehtarın akreditifte belirlenen belge gerekliliklerine muhakkak uyması gerekmektedir. Özetle, akreditifin bir dokümantasyon özelliği vardır ve akreditifin yukarıda açıklanan iki temel kuralı uluslararası ticarete akreditifin verimli bir şekilde işlenmesini sağlamaktadır.³¹

Uluslararası ticarî hayatın ihtiyaçlarını karşılamak ve riskleri en aza indirmek amacıyla uygulama alanı bulan akreditif, sözleşmeye dayalı bir ödeme aracıdır.³² Akreditifin bu özelliği ile hem ödeme aracı hem de teminat aracı olduğu söylenmektedir.³³ Mesafeli satışlarda, taraflar arasında ortaya çıkan güven problemlerini en aza indirebilmek amacıyla ortaya çıkan akreditif, zamanla daha da

²⁶ Shuchih Ernest Chang/Hueimin Louis Luo/YiChian Chen, "Blockchain-Enabled Trade Finance Innovation: A Potential Paradigm Shift on Using Letter of Credit", (Graduate Institute of Technology Management, National Chung Hsing University, 2019, s.1-16), s.6; Doğan, s.69.

²⁷ Xiang Gao/Ross P. Buckley, "The Unique Jurisprudence of Letters of Credit: Its Origin and Sources", (San Diego International Law Journal Vol.4, 2003, s.91-125.), s.119; Bozkurt, s.5; Sibel Özel, Yargıtay Kararları Eşliğinde Akreditif ve Hukukî Niteliği, İstanbul 1991, s.16; Reisoğlu, s.63.

²⁸ Brindle/Cox, s.535.

²⁹ Yan Hao/Ling Xiao, "Risk Analysis of Letter of Credit -Based on Principles of 'Independence' and 'Strict Compliance'", (International Journal of Business and Social Science Vol.4 No.9, 2013, s.199-209), s. 200.

³⁰ ABK m.4, Reisoğlu, s.67.

³¹ Friedrich Schwank, "New Trends in International Bank Guarantees", (Int. Bank. L. 1987, 6(3), 35-40.), s.37-38.

³² Reisoğlu, s.65. Bozkurt, s.5; Özel, s.16; Doğan, s.70.

³³ George P. Graham, "International Commercial Letter of Credit and Choice of Law: so Whose Law Should Apply Anyway ?" (Wayne Law Review, 47, 2001-2002, s.201-230.), s.204.

fazla uygulama alanı bulmuştur.³⁴ Zira akreditif, uluslararası ticarî ilişkilerde alıcı ile satıcının sözleşmeden doğan yükümlülüklerini eksiksiz ve hukuka uygun olacak şekilde yerine getirme hususlarına hizmet etmektedir. Mal satışı konu alan sözleşmelerde, malları temsil eden belgelerin teslimi neticesinde ödemenin yapılacak olması hem alıcı hem de satıcı açısından riskleri önemli ölçüde bertaraf etmektedir.³⁵ Ayrıca, akreditif ile satıcı sözleşmeye konu olan malları temsil eden belgeleri ibraz ettiğinde, taraflarca kararlaştırılan bedeli alacağını; alıcı ise, bahsi geçen belgelerin sözleşmeye uygun şekilde ibraz edilmesini takiben satıcıya ödeme yapılacağını bilmektedir.

Akreditifin ülke içi ticarî ilişkilerde de kullanılması konusunda herhangi bir engel bulunmamasına karşın, ülke içinde pek tercih edilen bir ödeme yöntemi olmadığı ifade edilmektedir.³⁶ Bunun nedeni ise diğer ödeme yöntemlerine göre daha pahalı olmasıdır.³⁷ Nitekim taraflarca akreditifle ödeme yapılacağı konusunda anlaşmaya varıldıktan sonra akreditif ilişkisine bankalar da dâhil olmaktadır. Bankalar yaptıkları işlemler nedeniyle komisyon aldığından, bu komisyonlar da akreditifi diğer ödeme yöntemlerine kıyasla daha masraflı kılmaktadır. Bahsi geçen komisyonlar ise, akreditifin çeşitlerine ve süresine göre değişkenlik göstermektedir.³⁸

Hukukî ve iktisadî açıdan farklı tanımlara tâbi tutulan akreditif, pozitif düzenlemeler dışında bırakılmıştır. Bu nedenle akreditifin tanımı konusunda görüş birliği olduğunu söylemek oldukça güçtür. Bir görüşe göre³⁹ akreditif, *“akreditifi açtıran kişi tarafından verilen talimatlar neticesinde muhatabın ilgili süreler içerisinde ve şartlara uygun olarak belgelerin ibrazı karşılığında ödemeyi talep etmesi”* özellikleri gereği bir tür *“havale”* olarak kabul edilmekteyken; başka bir görüşe göre,⁴⁰ *“alıcının, alım-satım akdinde öngörülen özel bir anlaşmaya uyarak, muayyen bazı vesikaların teslimi mukabilinde semenin kendi hesabına satıcıya tediyesi için bankaya verilen teminatı”*.

³⁴ Özel, s.11-13.

³⁵ Doğan, s.1.

³⁶ Christian von Bar, Kollisionsrechtliche Aspekte der Vereinbarung und Inanspruchnahme von Dokumentenakkreditiven, ZHR 152, 1988, s.38. (naklen Doğan, s.3).

³⁷ Utku Utkulu/İsmail Aydemir/Ahmet Özken/Mutlu Yılmaz, Türkiye’de Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulaması, 4.Baskı, Ankara 2013, s.56; Doğan, s.3.

³⁸ Türkiye Finans Bankası 2023 yılı için; Ticari/Kurumsal müşteriler için Sight akreditiflerde %0.05 flat komisyon (işlem başına ez az 150 USD tahsil edilmektedir), vadeli akreditiflerde yıllık %0.5 komisyon, Kobi/İşletme müşteriler için Sight akreditiflerde %0.25 flat komisyon (işlem başına en az 150 USD tahsil edilmektedir), vadeli akreditiflerde yıllık %0.75 komisyon uygulamaktadır. <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/kobi/seyor-ve-urun-paketleri/sayfalar/dis-ticaret-finans-paketi.aspx>, (E.T.02.10.2023).

³⁹ Tekinalp, s.552; Osman Tolun, “Akreditifin Hukuki Mahiyeti”, (Adalet Dergisi, Y.48, S.1, 1957, s.266-280), s.271.

⁴⁰ Bedi Eğilmezler, “Akreditif”, (Adalet Dergisi, Sy.1, 1965, s.626-643), s.627.

Bu konudaki bir diğer görüşe göre⁴¹ ise akreditif, “emri verenin nam ve hesabına onun gösterdiği kişiye kredi açılması demektir”. Diğer bir görüş⁴² ise akreditifi, “vekâlet verenin, vekil bankaya tekiye havale emrini ihtiva eden bir kredi mektubu” olarak belirtmektedir. Yargıtay⁴³ ise akreditifi, “mal satın almış bir kimsenin, bir banka ile yaptığı anlaşma üzerine, o bankanın, belli belgelerin satıcı tarafından ibrazı karşılığında, bu satıcıya satış parasının ödenmesini hedef tutan” bir akdî ilişki olarak tanımlamaktadır.

Tüm bu görüşlerin yanı sıra Milletlerarası Ticaret Odasınınca (MTO) da akreditif tanımlanmıştır. Ancak burada akreditifin genel bir tanımı yapılmış; akreditifin hukukî nitelendirilmesi işleme dâhil olan ülkelere bırakılarak daha çok iktisadî yönü öne çıkarılmıştır. Buna göre, MTO tarafından çıkarılan Birörnek Kuralların “Genel Hükümler ve Tanımlar” başlıklı bölümünün 2’nci maddesinde akreditif şu şekilde tanımlanmıştır:⁴⁴ “Nasıl adlandırılmış veya tarif edilmiş olursa olsun, amir bankanın uygun ibraz neticesinde geri alınamayan kesin ödeme taahhüdü”dür. Yine aynı maddede ibrazın karşılanması hususu ifade edilmiş, “ibrazın karşılanması;

(i) Akreditif, belgelerin ibrazı neticesinde ödeme yöntemiyle kullanımında ise ibrazda ödeme yapmak,

(ii) Akreditif, vadeli ödeme yöntemiyle kullanımında ise ertelenmiş bir ödeme taahhüdüne girmek ve kredinin ertelenmiş olarak kullanılabilir olması durumunda vadesinde ödeme yapmak,

(iii) Akreditif, poliçe yöntemiyle kullanımında ise lehtar tarafından düzenlenen bir poliçeyi kabul etmek ve kredinin mevcut olması durumunda vadesinde ödeme yapmak” anlamına gelmektedir.

II. Akreditif İlişkisinin Kurulması

Uluslararası ticaretin içerisinde barındırdığı riskleri önlemek amacıyla satış sözleşmesinin tarafları, bu riskleri bertaraf etmek için farklı ödeme yöntemleri kullanmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere⁴⁵ bu yöntemlerden diğerlerine nazaran daha güvenilir olanı akreditif yoluyla ödemenin gerçekleştirilmesidir.

⁴¹ Cevdet Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri-Özel Hükümler, b.12, İstanbul 2013, s.710.

⁴² Şener Akyol, Medeni Hukukta Uygulama Örnekleri (Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri), C.III, İstanbul 1985, s.149.

⁴³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 4.11.1964 Tarihli 1964/942 E. ve 1964/637 K. Sayılı ilâmı Aynı yönde diğer karar için bkz; Yargıtay 11. HD. 28.02.1980 Tarih 1980/642 E. ve 1980/941 K. Sayılı ilâmı.

⁴⁴ UCP 600 - Uniform Rules for Documentary Credits No. P600E ISBN:978-92-842-1257-6. https://drive.google.com/file/d/0B_9u_aQbqgmMYTtkzUDlHt1JROFM3c1U3T2ZXM2Nxdw/view?resourcekey=0-ACQVhDBHkAu8PLSjO09zMQ.

⁴⁵ Bkz. Akreditifin Tanımı.

Uluslararası satış sözleşmelerinde tarafların, farklı ülkelerde bulunmasından ötürü her iki tarafın da edimini aynı anda ifa etmesi neredeyse imkânsızdır. Satıcı, malın bedelinin ödenip ödenmediği konusunda endişe taşırken; alıcı da ilgili malların zamanında ve belirledikleri kalitede gönderilip gönderilmediği endişesi taşımaktadır. Bu nedenle de akreditif ile ödemenin tercih edilmesiyle, alıcıyla satıcı arasındaki tereddütler giderilmiş olmaktadır.

Alıcı ile satıcı arasında yapılan temel sözleşme ile ödemenin akreditif ile yapılacağı kararlaştırılmış olabilir. Bu noktada alıcı, bankasına başvurarak satıcı lehine bir akreditif açılmasını talep etmektedir. Alıcının bu talebi aynı zamanda banka ile akreditif sözleşmesi yapma konusunda bir icap olarak kabul edilmektedir.⁴⁶ Banka, amir ile akreditif sözleşmesi yapmak istemiyorsa bu icabı reddederek durumu amire derhal bildirmelidir.⁴⁷

Akreditif ilişkisinin üç köşeli olduğu daha önce de belirtilmişti.⁴⁸ Bu üç köşeli ilişkiyi temel olarak alıcı, satıcı ve akreditif bankası meydana getirmektedir. Ancak önemle belirtmek gerekir ki, bazı durumlarda akreditif bankasının yanında birtakım farklı bankalar da akreditif ilişkisine dâhil olmaktadır. Ancak durumun gereklerine göre akreditif ilişkisine dâhil olan bu bankalar, akreditifin üç köşeli olma özelliğini değiştirmemektedir.⁴⁹

Özetle, akreditif ilişkisi kurulurken öncelikle temel ilişkinin tarafları olan amir ve lehtarın ödemenin akreditif ile yapılacağını kararlaştırmaları gerekmektedir. Daha sonra amir, bankasına başvurarak lehtar lehine bir akreditif açılmasını talep etmektedir. Bu icabı kabul eden banka ile amir arasında bir akreditif sözleşmesi kurulmaktadır. Amir, akreditif bedelini bankaya nakit olarak yatırabileceği gibi gayri nakdi kredi kullanarak da açtırabilmektedir. Akreditif bankası ise lehtar lehine açılan akreditifi genellikle muhabir banka aracılığı ile kendisine bildirmektedir.⁵⁰ Lehtar tarafından usulüne uygun ibrazın yapılması halinde ise akreditif bedeli lehtara ödenmektedir.

A. Akreditif Şartı

Akreditif, çoğunlukla uluslararası ticarete karşımıza çıkan bir ödeme yöntemi olmakla birlikte yabancılik unsuru içermeyen sözleşmelerde de ödemelerinin akreditifle gerçekleştirileceği kararlaştırılabilir.⁵¹ Akreditiflere genellikle satış

⁴⁶ Günay, s.40.

⁴⁷ Erdoğan, s.7.

⁴⁸ Bkz. Akreditifin Tanımı.

⁴⁹ Doğan, s.54.

⁵⁰ Oğuz Sadık Aydos, Akreditif, 1. Bası, Ankara 2000, s.84; Tekinalp, s.556.

⁵¹ Kaya, s.34; William E. McCurdy, "Commercial Letters of Credit", (Harvard Law Review, Vol.35, No.5, 1922, s.539-592), s.539. <https://doi.org/10.2307/1328326>, (E.T.26.10.2023).

sözleşmelerinde rastlanmakla birlikte, nadiren de olsa eser ya da hizmet sözleşmelerinde de karşımıza çıkabilmektedir.⁵²

Akreditifin taraflar arasında ödeme yöntemi olarak kararlaştırılmasının ardından, temel sözleşmeye bu konuda bir şart konulabileceği gibi, ödemenin akreditif ile yapılacağı hususunda temel sözleşmeden bağımsız olarak ödemenin akreditif ile yapılacağına ilişkin ayrı bir sözleşme de yapılabilir. Tarafların bu irade beyanlarının sözleşme metni içerisinde yer almasına uygulamada “*akreditif şartı*” adı verilmektedir.⁵³ Alıcı ve satıcı aralarındaki anlaşmada akreditif şartına yer verdikleri anda, ödemenin akreditif yoluyla yapılması için karar verilmiş olmaktadır.

Bir diğer ifade ile alıcı ve satıcı akreditif şartını temel sözleşme içerisinde bir maddede düzenleyebileceği gibi, bunu daha sonra ek bir sözleşme yaparak da gerçekleştirebilir.⁵⁴ Adı geçen akreditif şartında alıcı ve satıcının, ödemenin akreditif ile yapılacağı konusunda anlaşmış olmasının yanı sıra; akreditifin çeşidi, bedeli, ibrazı talep edilen belgelerin neler olduğu, belgelerin hangi bankaya ibraz edileceği gibi hususların da açıkça yer alması gerektiği ifade edilmektedir.⁵⁵

Akreditif şartının açık ve tereddüde yer vermeyecek şekilde düzenlenmiş olması taraflar açısından önem arz etmektedir. Nitekim bu konuda herhangi bir ihtilaf meydana gelirse, akreditifin sözleşme şartlarına uygun olup olmadığına bakılacaktır. Ayrıca akreditif şartının eksik düzenlenmesi lehtar açısından da tehlikeli bir duruma neden olabilecektir. Zira akreditif şartının eksik düzenlenmesi amire oldukça geniş bir yetki tanımak anlamına gelmektedir.⁵⁶

Önemle belirtmek gerekir ki, akreditif şartının düzenlenmiş olması ve akreditifin bu şartlara uygun olarak açılması, tarafların temel sözleşmeden kaynaklanan borçlarını ifa ettiği anlamına gelmemektedir.⁵⁷ Bu durum ifa taahhüdü olarak nitelendirilir. Bu nedenle akreditifin şartlara uygun olacak şekilde açılmış olması ifa amacıyla yapılan bir işlem niteliği taşımaktadır.⁵⁸ Bu durumun en temel sonucu ise, akreditife esas teşkil eden ilişkiden kaynaklanan alacak hakkının, akreditifin açılmasıyla sona ermeyecek olmasıdır. Amir, akreditifte belirlenen bedelin lehtara ödenmesi durumunda borcundan kurtulacaktır. Lehtar ise, temel ilişkiden doğan alacağını talep edebilmek için akreditif şartlarına uygun olacak şekilde bankaya belgeleri ibraz etmekle yükümlüdür.

⁵² Kaya, s.34.

⁵³ Tekinalp, s.434; Bozkurt, s.95; Kaya, s.34; Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.62.

⁵⁴ Brindle/Cox, s.553 vd.

⁵⁵ Brindle/Cox, s.552; Kaya, s.35.

⁵⁶ Kaya, s.35.

⁵⁷ Kaya, s.38.

⁵⁸ Bozkurt, s.96.

B. Akreditif Sözleşmesi

Akreditif sözleşmesi, temel ilişkinin alıcısı olan amir ile akreditif bankası arasında meydana gelmektedir. Bu durumda amir ve banka arasında sözleşmesel bir ilişki kurulmaktadır. Nitekim amir, bankaya başvurarak akreditif açılması konusunda talimat vermektedir. Bu talimatlar ise akreditif şartında yer alan hükümlere uygun olacak şekilde yapılmaktadır.⁵⁹

Akreditif amiri, bankasına başvurarak lehtar lehine bir akreditif açılması konusunda icapta bulunmaktadır. Banka bu icabı kabul ettiğinde ise, lehtar lehine bir akreditif açmaktadır. Böylelikle her iki taraf da yükümlülük altına girmekte ve akreditif sözleşmesi bu şekilde meydana gelmektedir.⁶⁰

Akreditif açıldıktan sonra ise talep sahibi olan lehtara bu durum genellikle muhabir banka aracılığı ile bildirilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki bankanın lehtara akreditifin açıldığını bildirmesi, aralarında bir sözleşme olduğu anlamına gelmemektedir. Ancak bu konuda doktrindeki bir görüşe göre⁶¹ banka ve lehtar arasındaki ilişkinin sözleşme olduğunu belirtilmektedir.

Bu görüşe göre ise; akreditif açılmadan önce geçen süre zarfında "*culpa in contrahendo*" ilkesi doğrultusunda bankanın lehtarını koruma ve aydınlatma yükümlülüğü olduğu kabul edilmektedir.⁶² Ödeme ilişkisi kurulmasından evvel dürüstlük kuralı kapsamında bankanın lehtarını bilgilendirmesi ve uyarması gerektiği belirtilmektedir. Aksi takdirde oluşacak zarardan bankanın sorumlu olduğu ifade edilmektedir.⁶³

Kanaatimizce, bankanın lehtara yapmış olduğu bildirim, sözleşmeden ziyade bir hukukî işlem benzeri bir fiildir.⁶⁴ Dolayısıyla akreditifin açıldığının lehtara bildirilmesi bir icap sayılmadığından herhangi bir bağlayıcılığı da bulunmamaktadır. Bu nedenle de bankanın sözleşmesel bir ilişki içerisinde olmadığı lehtara karşı bir aslı edim yükümü bulunmamaktadır. Ancak amirin talimatları doğrultusunda, bankanın kusuru nedeniyle akreditifin açılmaması durumunda, lehtar herhangi bir zarara uğrarsa, bu durumda zararının tazmini için bankaya başvurabilecektir. Banka tarafından tazmin edilen zararın amire rücu edilip edilemeyeceği konusunda ise Türk Borçlar Kanunu'nun sebepsiz zenginleşme veya vekâletsiz iş görme hükümlerine göre değerlendirilecektir.⁶⁵

⁵⁹ Aydos, s.80.

⁶⁰ Kaya, s.10 vd.

⁶¹ Reisoğlu, s.165.

⁶² Kaya, s.62.

⁶³ Bozkurt, s.117.

⁶⁴ Kaya, s.60 vd.

⁶⁵ Reisoğlu, s.70.

III. Akreditif Sözleşmesinin Hukukî Mahiyeti

Türk Hukukunda, yabancı hukuklarda ve yargı kararlarında akreditifin hukukî niteliği konusunda farklı görüşler bildirilmiştir. Bu görüşlerin detaylarına geçmeden evvel belirtmek gerekir ki akreditifin hukukî mahiyeti konusunda ortaya konan görüşler, akreditifin tek bir ilişki ya da birden fazla ilişki ile açıklanması noktasında toplanmaktadır.⁶⁶ Bir diğer ifade ile bazı görüşler⁶⁷ akreditifi tek bir ilişki olarak kabul etmekte ve hukukî nitelendirmesini buna dayanarak yapmakta; bazı görüşler ise akreditifin birden fazla ilişkiyi barındırdığını kabul etmekte ve bu ilişkileri tek tek inceleyerek akreditifin hukukî nitelendirmesini buna göre yapmaktadır.⁶⁸ Doktrinde bir görüş⁶⁹ akreditifi “*havale*” olarak nitelendirirken, bir diğer görüş⁷⁰ ise akreditifi “*itibar emri*” olarak değerlendirmektedir. Bu konuda başka bir görüş⁷¹ ise; akreditifin, sözleşmenin tarafları arasındaki müstakil ilişkileri ele alarak incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda bir görüş⁷² akreditifi “*vekâlet*” olarak nitelendirirken; bir başka görüş⁷³ ise, “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirmektedir.

Akreditif sözleşmesinin hukukî mahiyeti konusunda pek çok görüşleri sürülse de; aşağıda doktrin ve yargı kararlarında en çok savunulan görüşler incelenecek, ardından bu konu hakkındaki değerlendirmemiz yapılacaktır.

A. Havale

Türk Hukukunda genel kabul gören görüş⁷⁴ akreditifin “*havale*” olarak nitelendirilmesinden yanadır. TBK m.555 ve devamında düzenlendiği üzere *havale*, “*havale edenin, kendi hesabına, para, kıymetli evrak ya da diğer bir misli eşyayı havale alıcısına vermek üzere havale ödeyicisini; bunları kendi adına kabul etmek üzere havale alıcısını yetkili kıldığı hukukî bir işlemdir*”. Bu görüşü kabul edenlere göre akreditif amiri “*havale eden*”; akreditifi açan banka “*havale edilen*”; bankanın ödeme yaptığı lehtar ise “*havale alıcısı*” olarak tanımlanmaktadır.⁷⁵

⁶⁶ Özel, s.78.

⁶⁷ Bahtiyar, s.76.

⁶⁸ Günay, s.16.

⁶⁹ Aydın Zevkililer, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 7. Bası, Ankara 2002, s.380.

⁷⁰ Necip Bilge, Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri), Ankara 1971, s.305.

⁷¹ Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.56; Özel, s.13; Ünal Somuncuoğlu, “Akreditif İşleminde Özellikle İhracat Mevzuatı Açısından Yerel (Aracı) Bankaların İhracatçı Karşısındaki Hukuki Durumu ve Sorumlulukları”, (Batider, 1983, C.XII, S.1, s.51-62.), s.52-53.

⁷² Mehmet R. Uluç, “Borçlar Hukuku Açısından Akreditif”, (Batider 1966, C.III, s.432-478.), s.463.

⁷³ Göğer, E., (Akreditif Muamelesi), s.58; Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri, C.III, b.1, Ankara 1988, s.3 vd.

⁷⁴ Kemal Dayınlarlı, “Dış Ticaret İşlemlerinde Akreditif”, (Yargıtay Dergisi. 1990, C.XVI, S.III, s.406-423.) s.407; Reisoğlu, s.8; Tekinalp, s.431; Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.48; Zevkililer, s.380.

⁷⁵ Zevkililer/Gökyayla, s.640; Günay, s.19; Bahtiyar, s.76.

Havale, çifte yetkilendirme içeren ve üçlü ilişki kuran bir hukukî işlemdir.⁷⁶ Havale ilişkisinde; “*havale eden*”, “*havale ödeyicisi*” ve “*havale alıcısı*” bulunmaktadır. Buna göre *havalede*, havale ödeyicisine ödeme yetkisi verilirken; havale alıcısına da ödemeyi kabul yetkisi verilmektedir. Bu kapsamda da ödemeler üçüncü bir şahıs aracılığı (*havale edilen*) ile yapılmaktadır. Dolayısıyla *havale*, soyut bir işlem olarak karşımıza çıktığından sebep ve amaca bağlı değildir. Havalenin geçerliliği ise herhangi bir şekil şartına tâbi bulunmamaktadır. Ancak uygulamada ispat kolaylığı açısından yazılı olarak yapıldığı görülmektedir.⁷⁷

818 Sayılı eski Borçlar Kanunu’nda havalenin akit olarak nitelendirildiği görülmektedir.⁷⁸ Ancak daha sonra 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda havalenin akit olarak nitelendirilmesinin hatalı olduğu düşünülerek; havale, hukukî işlem olarak tanımlanmıştır.⁷⁹ Bu doğrultuda *havale*; tek taraflı bir hukukî işlem olduğundan *havalede* verilen çifte yetki, havale edenin iradesine dayanmaktadır. Bu nedenle de havalenin kurulabilmesi için karşı tarafın (*havale alıcısının*) kabulüne ihtiyaç duyulmamaktadır.⁸⁰ Ayrıca *havalede*; havale eden, havale alıcısına verdiği yetkiyi her zaman geri alabilmektedir. Ancak, TBK m.559 uyarınca “*havale alıcısının yararına, özellikle onun alacağını elde etmesi amacıyla verdiği yetkiyi geri alamaz. Havale ödeyicisi, havale alıcısına havaleyi kabul ettiğini açıklamadığı sürece havale eden, ona verdiği yetkiyi geri alabilir.*”

Yargıtay’ın bu konudaki bir kararı da akreditifi “*havale*” olarak nitelendirdiğini açıkça göstermektedir. İlgili karara göre,⁸¹ “*ne Borçlar ne de Ticaret Yasasında akreditifin hukukî niteliğini açıkça düzenleyen bir hüküm vardır. Akreditif, ekonomi bakımından alıcı ile satıcı arasındaki münasebette, bir bankanın alıcıya sağladığı itibar olarak tanımlanabilir. Bu işleme, genellikle, dış ticarete başvurulmaktadır. Vesikalı akreditif, alıcı yararına itibar tanıyan bankanın malı satanın akreditif şartlarında belli edilen belgeleri ibraz etmesi halinde parayı satıcıya ödemesi şeklinde kendisini gösterir. Bu durumu hukukî yönden açıklarsak,*

⁷⁶ Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Ankara 2020, s.919; Gülşah İslamoğlu, “HAVALE”, (Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C.14, S.2, s.525-552), s. 529, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eruhfd/issue/50231/647821>, (E.T.22.10.2023).

⁷⁷ İslamoğlu, s.548; Gümüş, Mustafa, Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler C.2, 3 Baskı, İstanbul 2014, s.255; Ahmet Türk, Hukukî Yönden Banka Havalesi, Ankara 2007, s.63; Cevdet Yavuz/Faruk Acar/Burak Özen, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014, s.1336.

⁷⁸ m.457 “*Havale, bir akittir ki onunla muhalünaleyh, bilvevale kendi namına kabza salahiyettar olan muhalünlehe muhil hesabına nakit veya kıymetli evrak veya sair misli şeyler itasına mezun kılınır.*”

⁷⁹ İslamoğlu, s.530.

⁸⁰ Türk, s.62.

⁸¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 4.11.1964 Tarih 1964/942 E. ve 1964/637 K. Sayılı ilâmı. Aynı yönde başka bir karar için bkz., Yargıtay 11. H.D. 28.02.1980 Tarih 1980/642 E. ve 1980/941 K. Sayılı ilâmı.

belgeli akreditif mal satın almış bir kimsenin bir banka ile yaptığı anlaşma üzerine, o bankanın, belli belgelerin satıcı tarafından ibrazı karşılığında, bu satıcıya satış parasını ödemesini hedef tutan bir akittir diye tanımlanabilir. Buna göre alıcı, bankaya kendi hesabına satış parasını satıcıya ödeme yetkisini ve satıcıya da satış parasını kendi hesabına bankadan alma yetkisini vermektedir. O halde, bu Borçlar Yasasınının 457'nci maddesindeki (TBK m.555) havalenin tanımlanmasına uygun bir işlem, diğer bir deyimle havalenin uygulandığı bir işlemdir”.

İlk derece mahkemelerinin de güncel kararlarında akreditifi “havale” olarak nitelendirdiğine rastlanılmaktadır. İlgili ilk derece mahkemesi kararında⁸² “Öğretide, akreditif ilişkisinin bağımsızlığı ilkesinin yetersiz de olsa genel olarak TBK m.557/I'de düzenlendiği belirtilmektedir. TBK m.557/I'de havale ödeyicisinin borcu şu şekilde düzenlenmiştir: “Havale ödeyicisi, çekince belirtmeksizin havalayı kabul ettiğini havale alıcısına bildirirse, ifa ile yükümlü olur ve ona karşı, ancak aralarındaki ilişkiden veya havalenin içeriğinden doğan savunmaları ileri sürebilir; havale eden ile kendi arasındaki ilişkiden doğan savunmaları ileri süremez”. Akreditifte havalede olduğu gibi banka, temel ilişkiden bağımsız olarak belli bir miktarı lehtara ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Temel ilişki veya amir ile banka arasındaki ilişki kural olarak bankanın ödeme yükümlülüğünü etkilememektedir. Temel ilişkiden doğan borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmeme ihtimaline karşı taraflar, akreditif şartlarında, varma veya gönderme yerinde bilirkişi tarafından malın kalitesi hakkında hazırlanmış bir belgenin gösterilmesini veya malın kontrolünden ya da alıcı tarafından kabulünden sonra bedelin ödenmesini kararlaştırabilir. Bu halde alıcı, akreditif ilişkisinin temel ilişkiden bağımsız olması ilkesine karşı kendisini koruyarak, likit kanıt veya ihtiyati tedbir kararına gerek kalmaksızın lehtarın akreditif bedelini talep etmesini engelleyebilir” denilmek suretiyle akreditif, “havale” olarak nitelendirilmiştir.

Yukarıda açıklananlar doğrultusunda doktrinde bir görüş akreditifi “havale” olarak nitelendirmektedir.⁸³ Buna göre kanundaki havale tanımından yola çıkılarak akreditifi, özel nitelikler taşıyan bir ödeme şartı olduğundan şekil ve nitelik olarak havaleye benzetmektedirler.⁸⁴ Bu görüşü savunanlara göre her ne kadar akreditif ve havale arasında birtakım farklılıklar olsa da aralarındaki benzerliklerin çok fazla olması nedeniyle ve kambiyo senetlerinin de havale olduğunu kabul et-

⁸² İstanbul 14. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 17.07.2023 Tarih 2021/153 E. ve 2023/612 K. Sayılı ilâmi.

Aynı yönde karar için bkz. İzmir BAM, 17. Hukuk Dairesi'nin 23.06.2022 Tarih 2022/347 E. ve 2022/1145 K. Sayılı ilâmi.

⁸³ Dayınları, s.407; Reisoğlu, s.8; Tekinalp, s.431; Göger, (Akreditif Muamelesi), s.48; Zevkililer, s.380.

⁸⁴ Tolun, s.269.

melerinden bahisle⁸⁵ akreditife havaleye ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir.⁸⁶ Yine bu görüşü savunanlara göre hukukî yönden akreditifin, havalenin unsurlarını taşıdığı belirtilmektedir.⁸⁷ Yukarıda yer verilen Yargıtay ve ilk derece mahkemeleri kararlarından da görüleceği üzere akreditif çoğunlukla “*havale*” olarak nitelendirilmektedir.

Havale ve akreditif arasındaki farka değinen bir görüşe göre⁸⁸ havalenin, muhataba sadece ödeme yetkisi verirken bir borç yüklediğini; ancak, akreditifte bankanın ödeme yetkisinin yanında borcunun da olduğunu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra havalenin konusu para, kıymetli evrak ya da misli eşya olabilirken; akreditifin konusu ancak para borcunun ifası olabilmektedir.⁸⁹ Havalede, havale eden amir her zaman havaleden dönebilme hakkına sahipken, dönülemez akreditiflerde bu mümkün değildir.⁹⁰

Sonuç olarak kanaatimizce her ne kadar “*havale*” ile akreditif birbirine benzer nitelikler taşısa da, akreditifi “*havale*” olarak nitelendirmek doğru olmamaktadır. Nitekim *havale* tek taraflı bir hukukî işlem olduğundan, karşılıklı borç ilişkisi gündeme gelmemektedir. Ancak akreditif, birden fazla ilişkiden meydana geldiğinden tarafların birbirine karşı yükümlülükleri bulunmaktadır. Havalede verilen yetki neticesinde banka, lehtarla ödemede bulunma konusunda sadece yetkili kılınmaktadır. Burada bir yükümlülük söz konusu değildir. Ancak akreditiflerde bankanın da bağımsız bir ödeme borcu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte havale kayıtsız ve şartsız olmaktadır. Ödemenin yapılması için lehtarın birtakım şartlara uygun davranması gerekmektedir. Ayrıca havale bir sözleşme olmadığı için, tarafların irade beyanlarının uyumu gerekmektedir. Fakat ödemenin akreditifle yapılabilmesi için amir ve lehtarın bu konuda karşılıklı iradelerinin uyumu gerekmektedir. Yine havalede hukukî işlemin üç tarafı bulunmaktayken, akreditiflerde lehtar, banka ile amir arasında yapılan akreditif sözleşmesine taraf değildir. Son olarak havale eden, havale alıcısına verdiği yetkiyi her zaman geri alabilmekteyken, dönülemez akreditiflerde bu mümkün olmamaktadır. Havalenin soyutluğu da akreditiften farklıdır. Havalede, havale ödeyicisi, çekince belirtmeksizin havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına bildirirse, ifa ile yükümlü olur ve ona karşı, ancak aralarındaki ilişkiden veya havalenin içeriğinden doğan savunmaları ileri sürebilir; havale eden ile kendi arasındaki ilişkiden doğan savunmaları ileri süremez. Ancak akreditifler temel ilişkiden bağımsız olduğundan şahsî def’iler ileri sürülemez.

⁸⁵ Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.48.

⁸⁶ Tekinalp, s.431.

⁸⁷ Ali Sait Yüksel, Bankacılık Yönünden Kredi Açma Sözleşmesi, İstanbul 1972, s.53.

⁸⁸ Güven Vural, Türk Banka Hukuku, Ankara 1991, s.76; Tekinalp, s.574.

⁸⁹ Erdoğan, s.55.

⁹⁰ Erdoğan, s.56.

B. Kredi Mektubu

Akreditifin hukukî nitelendirilmesi hususunda savunulan bir başka görüş⁹¹ ise “kredi mektubu” görüşüdür. Türk Borçlar Kanunu m.515 uyarınca “Kredi mektubu, mektup gönderenin gönderilene bir üst sınır belirleyerek veya belirlemeksizin, kredi mektubundan yararlanacak belirli kişiye istemde bulunacağı miktarda para ve benzeri şeyleri verme konusundaki vekâletini içeren belgedir. Kredi mektubu, vekâlet sözleşmesi ve havale hükümlerine tabidir”.

İlgili madde hükmü kapsamında, “kredi mektubu” görüşünde ileri sürülen hususlar, havale için ileri sürülen hususlarla paralellik göstermektedir. Kredi mektubunda bankalar, üçüncü kişinin kredi mektubunu kendisine ibraz etmesi üzerine ödeme yapmaktadır. Bu görüşe göre⁹² akreditif, kredi mektubunun bir görünüm şekli olarak kabul edilmiş ve kredi mektubu açıklanırken bu başlık altında akreditif ilişkisi de açıklanmıştır. Dolayısıyla akreditifle “kredi mektubu” özdeşleştirilmiştir. Ancak bu açıklamalar yapılırken akreditife ayrıca değinilmemiştir.

Kanaatimizce akreditifi “havale” olarak nitelendirmek mümkün olmadığından, “kredi mektubu” olarak da açıklamak doğru olmamaktadır.⁹³ Nitekim kredi mektubunda lehtar elindeki kredi mektubunu bankaya ibraz ederek ödemeyi almaktadır.⁹⁴ Akreditifte ise lehtarın ödemeyi talep edebilmesi için akreditif şartında belirlenen belgelerin usulüne uygun şekilde bankaya ibraz edilmesi gerekmektedir. Akreditiflerde lehtar ödemeyi talep edebilmek için, bankaya kredi mektubunu değil akreditif şartına uygun belgeleri ibraz etmektedir.⁹⁵ Kredi mektubunda amaç lehtara kredi verilmek iken akreditiflerde böyle bir durum söz konusu değildir. Dolayısıyla kredi mektubu ile akreditif bu yönüyle bağdaşmamaktadır. Akreditiflerde yazılılık zorunlu değilken, kredi mektubunda kanunda böyle bir hüküm olmasa bile yazılı şekilde yapıldığı görülmektedir.⁹⁶

Sonuç olarak *kredi mektubu*, akreditife benzer özellikler taşısa da sadece bu benzerlikler nedeniyle akreditifi kredi mektubu olarak nitelendirmek doğru olmamaktadır.

C. Vekâlet

Akreditifin hukukî mahiyeti konusunda ortaya konan diğer bir görüş ise⁹⁷ akreditifin birden fazla bağımsız sözleşmeden meydana geldiğini kabul eden gö-

⁹¹ Bilge, s.305.

⁹² Erdoğan, s.56; Eray Karınca, “Banka Kredi Sözleşmeleri”, (Ankara Barosu Dergisi, 2001-3, s.47-58), s.48.

⁹³ Özel, s.82.

⁹⁴ Bilge, s.306.

⁹⁵ Uluç, s.433.

⁹⁶ Özel, s.82.

⁹⁷ Erdoğan Göğçer, “Belgeli Akreditifin Hukukî Mahiyeti ve Yargıtay’ın Bir İçtihadı”, (Batider, 1968, C.IV, s.687-698), s.690; Özel, s.89.

rüştür. Günümüzde, akreditife katılan taraflar arasındaki müstakil ilişkileri inceleyen ve bu görüşe katılanların sayısı giderek artmaktadır. Zira akreditifi tek bir hukukî nitelendirme ile tanımlamak oldukça güçtür. Bu nedenle bu görüşü benimseyenler; taraflar arasındaki ilişkileri müstakil olarak ele almakta ve her birinin hukukî nitelendirmesini ayrı ayrı yapmaktadır.⁹⁸ Nitekim akreditif işlemi üç köşeli bir işlem olduğundan, farklı karakterlere sahip farklı işlemlerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bundan dolayı bu görüşü benimseyenlere göre, akreditif işlemine dâhil olan her bir ilişkinin hukukî nitelendirmesinin ayrı ayrı yapılmasında fayda vardır.

Bu görüşü benimseyenlere göre, akreditif amiri ile banka arasındaki ilişki “*vekâlet*” olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca taraflar arasındaki ilişki “*vekâlet*” olarak kabul edilmese bile; amir ve banka arasındaki ilişki kanunda düzenlenmediğinden, TBK m.502/2 hükmü uygulama alanı bulacaktır.⁹⁹

Vekâlet sözleşmesi TBK m.502 uyarınca “*vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemi yapmayı üstlendiği sözleşmedir*” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlamadan hareketle, akreditif açısından bu durum; amirin, bankayı lehtara ödeme yapması konusunda görevlendirmesi olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁰

Bu görüşü savunanlara göre, amir ile banka arasında bir iş görme ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişki; lehtarın ilgili belgeleri usulüne uygun şekilde banka-ya ibraz etmesi ile bankadan ödemeyi alması olarak açıklanmaktadır.¹⁰¹ Yine bu görüşe göre akreditif bankası amirden aldığı talimatlar doğrultusunda akreditifi açmaktadır. Bu durumu da TBK m.505’de düzenlenen talimatlara uygun ifaya benzetmektedirler.

Akreditifi “*vekâlet*” olarak nitelendirenlere göre;¹⁰² akreditiflerde vekâlette olduğu gibi bir işin idaresi ya da hizmetin ifası bulunmaktadır. Bahsi geçen işin başkasının menfaatine yapıldığı ve vekilin yaptığı iş için ücret aldığı göz önüne alındığında akreditifin, vekâlet sözleşmesinin unsurlarını taşıdığı kabul edilmektedir.

Kanaatimizce, akreditifi “*vekâlet*” olarak nitelendirmek doğru değildir. Nitekim vekil, vekâlet verenin nam ve hesabına hareket ederken, akreditiflerde lehtar ödemeyi kendi nam ve hesabına talep etmektedir. Vekâlet sözleşmelerinde vekile ücret ödenmesi hususu sözleşmenin zorunlu bir unsur değildir. Ancak

⁹⁸ Göger, s.689 vd.; Uluç, s.459 vd.

⁹⁹ “*Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörme sözleşmelerine de uygulanır*”

¹⁰⁰ Tandoğan, s.375.

¹⁰¹ Günay, s.17.

¹⁰² Günay, s.18.

sözleşmede veya teamülde varsa vekil ücrete hak kazanacaktır. TBK m.510 hükmünden yola çıkılarak vekâlet verenin borçları arasında ücret ödeme borcuna yer verilmemiştir. Ancak akreditiflerde, aracı kurum olarak bankaların ücret aldıkları görülmektedir.

Bunun yanı sıra vekâlette, vekâleti veren vekili her zaman azledebilir. Oysa dönülemez akreditiflerde bankaların lehtara karşı kesin bir ödeme borcu bulunmaktadır. Dolayısıyla akreditifin “*vekâlet*” olarak kabul edilmesi durumunda amirin bankayı azletmesi hâlinde bu durum dönülemez akreditiflerde bir sonuç doğurmaz. Bunun tersi olacak şekilde vekil de vekâlet sözleşmesini tek taraflı olarak her zaman sona erdirebilir. Bu durum, akreditif açısından sakıncalı olmaktadır. Vekâlet sözleşmesinin kendiliğinden sona erme hallerinden biri vekâlet verenin iflâs etmesidir. Ancak akreditiflerde amirin iflâs etmiş olması, bankanın lehtara olan ödeme borcunu ortadan kaldırmamaktadır.

Ayrıca vekâlet sözleşmelerinde vekil, vekâlet verenin talimatına uymaktadır. Ancak akreditiflerde bankalar amirden aldığı yetki doğrultusunda lehtara ödeme yaparlar; ancak, bankaların burada nispi bir bağımsızlığı söz konusudur. Bankalar, lehtarın ibraz ettiği belgelerin akreditif şartına uygun olmadığına kanaat getirirse, bu takdirde ödemeyi yapmayacaktır. Vekâlet sözleşmelerinde önem arz eden bir diğer konu ise vekilin sözleşme konusu olan işlemi bizzat yapmasıdır. Her ne kadar bu konunun istisnaları¹⁰³ olsa da akreditif ilişkisinde çoğunlukla akreditif bankasının yanında başka bir bankanın da ilişkiye dâhil olduğu görülmektedir.

Açıklamış olduğumuz bu nedenler doğrultusunda vekâlet sözleşmesi, akreditif ilişkisine benzer özellikler içerirse de aralarındaki farklar dolayısıyla akreditifi vekâlet olarak nitelendirmek doğru olmamaktadır.

D. Eser Sözleşmesi

Bu görüşü benimseyenlere göre akreditif amiri ile banka arasındaki ilişki “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirilmektedir.¹⁰⁴ TBK m.470 hükmü doğrultusunda “*Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir*”.

Eser sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden olup yüklenicinin borcu eseri meydana getirmek iken; iş sahibinin borcu ise, bedel ödemektir. *Eser sözleşmesi* rızaî sözleşmelerden olduğundan tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları neticesinde kurulmaktadır.¹⁰⁵ *Eser sözleşmesinin* üç unsur

¹⁰³ Vekile yetki verildiği veya durumun zorunlu ya da teamülün mümkün kıldığı hâllerde vekil, işi başkasına yaptırabilir.

¹⁰⁴ Göğer, s.695-696; Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.69-70; Uluç, s.459; Kaya, s.8.

¹⁰⁵ Yaşar Engin Selimoğlu, *Eser Sözleşmesi*, 3. Baskı, 2016, s.1.

bulunmaktadır. Bunlardan ilki, meydana getirme unsurudur. İkincisi eser unsurudur. Son olarak ise bedel unsurudur.

Yukarıda açıklananlar doğrultusunda bu görüşü savunanlara göre; akreditif ilişkisinde amir, bankadan bir işin görülmesini istemekte; banka ise, yaptığı işlemler neticesinde amirden komisyon ve masraflarını talep edebilmektedir.¹⁰⁶ Dolayısıyla bu görüşü destekleyenler, eser sözleşmesinin unsurlarının akreditif açısından da geçerli olmasından bahisle akreditifi “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirmektedir. Akreditif ilişkisinde hem amirin hem de bankanın alacaklı ve borçlu olması nedeniyle “*eser sözleşmesi*” niteliği taşıdığı kabul edilmektedir.¹⁰⁷ Akreditifler “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirildiğinde, bir işin görülmesini talep eden taraf amir, bu işlem neticesinde ücret talep eden taraf ise banka olmaktadır.¹⁰⁸

Eser sözleşmelerinde önemli olan nokta, belirli bir sonuca ulaşmaktır. Dolayısıyla vekâlet ve eser sözleşmesini ayıran hususlardan biri, belirli bir sonuca ulaşmak eser sözleşmesinin önemli bir niteliği iken; vekâlette önemli olan sonucun muhakkak elde edilmesi değil, bu yönde bir taahhüt altına girilmesidir.¹⁰⁹ Bu bağlamdan olmak üzere akreditifi “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendiren görüşe göre, vekâlet sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için akreditif ilişkisini nitelendirmekte yeterli olmamaktadır.¹¹⁰

Sonuç olarak kanaatimizce akreditifi “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirmek de doğru olmamaktadır. Çünkü eser sözleşmelerinde önemli olan belirli bir sonuca ulaşmaktır.¹¹¹ Ancak akreditiflerde banka bir sonuca ulaşmak zorunda değildir. Akreditiflerde önem arz eden husus, bankanın ancak kendisine usulüne uygun belgelerin ibrazı halinde ödeme yapmakla yükümlü olduğudur.¹¹² Şayet bankaya ibraz edilen belgeler akreditif şartlarına uygun değilse, bu takdirde banka ödeme yapmayacaktır. Dolayısıyla akreditiflerde, eser sözleşmelerinde olduğu gibi bir sonuç taahhüdü bulunmamaktadır. Bu nedenle akreditiflerde amir ve banka arasındaki ilişki incelendiğinde akreditifi “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirmek mümkün olmamaktadır.

Ayrıca, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan birinin borcunu ifa etmede güçsüzlüğe düşmesi, iflâs etmesi ya da hakkındaki haciz işlemi-

¹⁰⁶ Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.82.

¹⁰⁷ Boris Kozolchik, Commercial Letters of Credit in the Americas, a Comperative Study of Contemporary Commercial Transactions, 1966, s.578; Göğer, s.696.

¹⁰⁸ Aydos, s.67.

¹⁰⁹ Tandoğan, s.39; Özel, s.87.

¹¹⁰ Göğer, (Akreditif Muamelesi), s.82.

¹¹¹ Özel, s.87.

¹¹² Günay, s.24.

nin sonuçsuz kalması nedeniyle sözleşmenin karşı tarafının hakkı tehlikeye düşerse; TBK m.98¹¹³ hükümleri uyarınca sözleşmeden dönebilme hakkına sahiptir. Fakat bu maddelerin akreditife uygulanması mümkün olmamaktadır. Nitekim dönülemez akreditiflerde banka amirden ayrı olarak bir borç taahhüdüne girilmektedir. Dolayısıyla amir iflâs da etse banka; kendisine usulüne uygun olarak belgeleri ibraz eden lehtara ödeme yapmaktan kaçamayacaktır. Bu nedenle akreditifleri “*eser sözleşmesi*” olarak nitelendirmek akreditif ilişkisinin açıklanması bakımından yetersiz kalmaktadır.

E. Sui Generis

Akreditif konusunda kanunlarımızda herhangi bir düzenleme yapılmadığından bir görüş akreditifi *kendine özgü yapısı olan sözleşme* olarak nitelendirmektedir.¹¹⁴

Türk Hukukunda sözleşmeler ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrıma göre bazı sözleşmeler isimli bazıları ise isimsiz sözleşme olarak adlandırılmaktadır. İsimli sözleşmeler; kanunda düzenlenmiş olan sözleşmeler olup bunlar Türk Borçlar Kanununda yer alan Özel Borç İlişkileri başlığı altında incelenmiştir. Bunun yanı sıra isimli sözleşmeler Türk Borçlar Kanunu dışında başka özel kanunlarda da karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁵ Ancak önemle belirtmek gerekir ki bu sözleşmelerin kanunda ismen zikredilmesi onları isimli sözleşme yapmamaktadır.¹¹⁶ Bir sözleşmenin isimli sözleşme olarak kabul edilebilmesi için öncelikle kanunda düzenlenmesi ve aynı zamanda sözleşmenin unsurları, şartları ve sonuçları gibi konuların da kanunda açıkça düzenlenmiş olması gerekmektedir.¹¹⁷

İsimli sözleşmelerin zamanla toplumdaki ihtiyaçları karşılamaması ve hukukî ilişkilerde yetersiz kalması sonucunda isimsiz sözleşmeler ortaya çıkmıştır.¹¹⁸ İsimsiz sözleşmeler ise kanunda esaslı unsurları düzenlenmeyen ve içeriğinin taraflarca belirlendiği bir sözleşme türüdür.¹¹⁹ İsimsiz sözleşmeler günümüzde oldukça yaygın uygulama alanı bulmakta; aynı zamanda doktrin ile yargı kararlarında

¹¹³ *Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçsüzlüğe düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da hakkındaki haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse bu taraf, karşı edimin ifası güvence altına alınıncaya kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir. Hakkı tehlikeye düşen taraf, ayrıca uygun bir sürede istediği güvence verilmezse sözleşmeden dönebilir.*

¹¹⁴ Yavuz, s.711; Bozkurt, s.31.

¹¹⁵ Örneğin; Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan cari hesap ya da acentelik sözleşmesi gibi.

¹¹⁶ Fahrettin Aral/Hasan Ayrancı, 6098 Sayılı Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, b.10, Ankara 2014, s.49.

¹¹⁷ Eren, (Borçlar Özel), s.863; Aral/Ayrancı, s.57.

¹¹⁸ Fikret Eren, “İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar”, (Prof.Dr.Turgut Akıntürk'e Armağan, İstanbul 2008, s.85-111), s.85.

¹¹⁹ Aral/Ayrancı, s.54.

da karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu durum beraberinde, isimsiz sözleşmelerde meydana gelebilecek uyuşmazlıklarda hangi kanun maddelerinden yola çıkarak çözüme kavuşturulacağı sorununu getirmektedir. Nitekim isimsiz sözleşmeler taraf iradeleri ile oluşturulduğundan herhangi bir kanunda yer almamaktadır.¹²⁰

Türk Borçlar Kanunu m.26 uyarınca “*Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler*”. Ancak ilgili maddede belirtilen bu özgürlük sınırsız değildir. Yine Türk Borçlar Kanunu m.27 hükmü uyarınca “*Kanunun emredici hükümlerine, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur*”.

Anılan maddeler doğrultusunda isimsiz sözleşmeler, tarafların irade serbestisi doğrultusunda serbestçe belirleyebildikleri ve bunu yaparken de birtakım hükümlere aykırı davranmadıkları bir sözleşme türü olarak tanımlanabilmektedir.¹²¹

İsimsiz sözleşmeler kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır.¹²² Buna göre isimsiz sözleşmeler “*Sui Generis*” ve “*Karma Muhtevalı Sözleşmeler*” olarak sınıflandırılmıştır.

Karma muhtevalı sözleşmeler, isimli sözleşmelerde yer alan farklı unsurları içerisinde barındırmaktadır. Bir diğer ifade ile karma sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş olan çeşitli sözleşme tiplerine ait unsurların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.¹²³ Dolayısıyla burada belirleyici olan husus, farklı sözleşmelere ait unsurların en azından bir kısmının kanunda düzenlenmiş olmasıdır.¹²⁴ Sonuç olarak karma muhtevalı sözleşmeler bireysel ve bağımsız sözleşmeler olup, farklı isimli sözleşmelere ait unsurların kanunda öngörülmediği şekilde bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.¹²⁵

“*Sui Generis*” sözleşmeler ise, kendine özgü yapıya sahip olan ve kanunda düzenlenmeyen isimsiz sözleşmelerin tamamen veya kısmen bir araya gelme-

¹²⁰ Saibe Oktay, “İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması”, (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.LV, S.1-2, s.263-296), s.272.

¹²¹ Eren, (İsimsiz Sözleşmeler), s.85; Erden Kuntalp, Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme), 2. Bası, Ankara 2013, s.3; Rona Serozan, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 2. Bası, İstanbul 2006, s.56; Gümüş, Mustafa, Alper, Borçlar Hukuku C.I, İstanbul 2012, s.6.

¹²² Bu konuda doktrinde farklı görüşler olsa da hâkim görüşe göre ikili ayırım kabul edilmektedir. Ayırtılı bilgi için bkz, Kuntalp, s.17 vd.

¹²³ Eren, (Borçlar Özel), s.871.

¹²⁴ Örneğin; eser sözleşmesi, vekâlet sözleşmesi gibi.

¹²⁵ Kuntalp, s.111.

siyle oluşan bir sözleşme türüdür.¹²⁶ Bunların en tipik örnekleri ise tek satıcılık sözleşmesi ve satış için bırakma sözleşmesidir.¹²⁷ Uygulamada gerek isimli gerek ise isimli sözleşmelerde uyumsuzluklar çıkabilmektedir. Bu uyumsuzlukların hangi hukukî yollarla çözüleceği konusu oldukça önem arz etmektedir. Nitekim isimli sözleşmeler kanunda düzenlenmemiş olduğundan herhangi bir uyumsuzluk çözümünde hangi yollara başvurulacağı konusu önem taşımaktadır. İsimli sözleşmelerde uyumsuzlukların çözülmesi amacıyla, öncelikle tarafların ilgili sözleşmede bu konuyu düzenleyen bir kural koyup koymadıklarına bakılmaktadır. Eğer taraflarca herhangi bir düzenleme yapılmamış ise sözleşmedeki boşluk tamamlanmaktadır.

“*Sui Generis*” sözleşmelerde bu boşluk TMK m.1 kapsamında hâkim tarafından doldurulmaktadır.¹²⁸ Karma muhtevalı sözleşmelerde ise boşluk olması durumunda, kendisini oluşturan isimli sözleşme hakkında kanunda düzenlenen hükümler uygulanmak suretiyle, bahsi geçen boşluk hâkim tarafından doldurulmaktadır. Bu nedenle isimli sözleşmelerde ortaya çıkan uyumsuzlukların çözümünde öncelikle, tarafların sözleşmede bu konuda bir düzenleme yapıp yapmadığına bakılmakta; bu konuda düzenleme yoksa yazılı hukuk kurallarına başvurulmaktadır. Eğer uyumsuzluk bu şekilde de çözülemez ise bu takdirde hâkim boşluğu dolduracak şekilde bir hukuk kuralı yaratmaktadır.

Akreditifleri kendine özgü yapısı olan sözleşmeler olarak niteleyen görüşün temel dayanağı, akreditifin herhangi bir kanunda düzenlenmemiş olmasıdır.¹²⁹ Her ne kadar akreditif herhangi bir kanunda düzenlenmemiş olsa da kanaatimizce sadece bu durum akreditifleri kendine özgü yapısı olan sözleşmelere dâhil etmeye yetmemektedir. Nitekim akreditifin kanunlarda düzenlenmemesinin temel nedeni MTO tarafından yayımlanan bir örnek kurallarda ilgili konunun detaylı olarak düzenlenmesidir. Kaldı ki bu kuralların uygulamada taraflarca kabul edildiği de görülmektedir. Dolayısıyla adı geçen kurallar akreditif uygulamalarında taraflarca yeterli görüldüğünden yeknesak bir uygulama olması amacıyla akreditifler kanunlarda düzenlenmemiştir. Sonuç olarak akreditiflerin kendine özgü yapısı olan sözleşmeler olduğu kabul edilirse ileride çıkabilecek olan uyumsuzlukların çözümünde yetersiz kalacağından dolayı bu görüşe katılmamaktayız.

¹²⁶ Eren, (Borçlar Özel), s, 881.

¹²⁷ Hasan İşgüzar, Tek Satıcılık Sözleşmesi, Ankara 1989, s.19.

¹²⁸ Kanun, sözüyle ve özülle değiştiği bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.

¹²⁹ Bozkurt, s.31.

IV. Sonuç

Akreditif, uluslararası ticarete tarafların sıkça başvurduğu bir ödeme yöntemidir. Nitekim akreditif, taraflar arasındaki güven problemini bertaraf ettiği gibi aynı zamanda bankaların ödeme taahhüdü altına girdiği bir müessesedir. Temel ilişkide, alıcı ve satıcının akreditif konusunda anlaşmalarıyla başlayan, amirin bankaya lehtar lehine akreditif açılması talimatı vermesiyle devam eden bu süreç içerisinde birçok hukukî ilişkiyi barındırmaktadır.

Yukarıda detayları verilen görüşler ise; akreditif sözleşmesinin hukukî mahiyetini tanımlamada yetersiz kalmaktadır. Belirtmek gerekir ki, açıklanan görüşler her ne kadar akreditife benzerlik gösterse de ifade ettiğimiz üzere akreditiften farklı birçok özelliği mevcuttur. Bu nedenle kanaatimizce akreditifi, “*üçüncü kişi yararına sözleşme*” olarak nitelendirmek isabetli olacaktır.

Türk Hukukunda kural olarak bir borç ilişkisi nispi niteliktedir.¹³⁰ Dolayısıyla bu ilişki kimler arasında meydana gelmişse onlar açısından hüküm ifade eder. Bu kuralın istisnalarına; TMK m.599 kapsamında küllî halefiyet, TBK m.183 vd. kapsamında alacağın devri, TBK m.195 vd. kapsamında borcun üstlenilmesi, TTK m.1454 kapsamında başkası lehine sigorta ve TTK m.1487 kapsamında hayat sigortaları örnek verilebilir.¹³¹

TBK m.129 uyarınca “*Kendi adına sözleşme yapan kişi, sözleşmeye üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurmuşsa, edimin üçüncü kişiye ifa edilmesini isteyebilir. Üçüncü kişi veya üçüncü kişiye halef olanlar da, tarafların amacına veya örf ve âdete uygun düştüğü takdirde edimin ifasını isteyebilirler. Bu durumda, üçüncü kişi veya ona halef olanlar bu hakkı kullanmak istediklerini borçluya bildirdikten sonra, alacaklı borçluyu ibra edemeyeceği gibi, borcun nitelik ve kapsamını da değiştiremez*” denilmek suretiyle üçüncü kişi yararına sözleşmenin tanımı yapılmıştır.

818 sayılı BK m.111’de “*başkası lehine şart*”, TBK m.129’da ise “*üçüncü kişi yararına sözleşme*” başlığı altında düzenlenmiş olan üçüncü kişi yararına sözleşmeler, adından da anlaşılacağı üzere, borçlunun edimini üçüncü kişiye karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu bir sözleşme tipidir. Bu durum ise, sözleşmenin sadece tarafları arasında hüküm ve netice doğurması prensibinin bir istisnası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sözleşme tipinin temel prensibini, alacaklının sözleşmeye taraf olarak kendi adına hareket etmesi; ancak, sözleşmeden doğan menfaatin üçüncü bir kişi tarafından yararlanılması oluşturur.¹³²

¹³⁰ M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, 13. Bası, İstanbul 2017, s.437; Şener Akyol, Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 1976, s.10; Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, Borçlar Hukuku-Genel Hükümler, b.7, İstanbul 1993, s.218.

¹³¹ Oğuzman/Öz, s.437.

¹³² Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, b.14, Ankara 2011, s.735; Oğuzman/Öz, s.437; Akyol, s.85.

Üçüncü kişi yararına bir sözleşmeden bahsedebilmek için öncelikle alacaklı ve borçlu arasında geçerli bir borç ilişkisinin kurulmuş olması ve kurulan bu borç ilişkisinde ifanın üçüncü kişiye yapılacağına kararlaştırılmış olması gerekmektedir.¹³³ Üçüncü kişi yararına sözleşmelerde, üçüncü kişi adına hüküm konulmasını talep eden tarafa “*vaadettiren-alacaklı*”, bunu taahhüt eden tarafa “*vadeden-borçlu*” ve son olarak yararına işlem yapılan kişiye ise “*lehtar-üçüncü kişi*” denilmektedir.¹³⁴ Bu kapsamda üçüncü kişi yararına bir sözleşmede borçlu, ifayı alacaklıya değil; üçüncü bir kişiye yapmaktadır.

Üçüncü kişi yararına sözleşmeler iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Buradaki ayrım üçüncü kişinin, borçludan ifayı bizzat talep edebilip edemeyeceğine göre yapılmaktadır. Şayet üçüncü kişi, ifayı borçludan bizzat talep edebiliyorsa; bu durumda, “*tam üçüncü kişi yararına sözleşmeden*”, ifanın üçüncü kişiye yapılmasını ancak alacaklı talep edebiliyorsa bu durumda da “*eksik üçüncü kişi yararına sözleşmeden*” bahsedilmektedir.¹³⁵ Doktrinde bir görüş TBK m.129/1’den hareketle, “*eksik üçüncü kişi yararına sözleşmenin*” kural; “*tam üçüncü kişi yararına sözleşmenin*” ise istisna olduğunu ifade etmektedir.¹³⁶ Ancak üçüncü kişi yararına sözleşmenin her iki türünde de ifa üçüncü kişiye yapılmaktadır. Kanunda düzenlenen bir sözleşmenin üçüncü kişi yararına yapılması mümkündür. Bu nedenle üçüncü kişi yararına sözleşmeler ayrı bir sözleşme tipini oluşturmamaktadır.¹³⁷ Edimin üçüncü bir kişiye ifa edilmesi hususu alacaklı ve üçüncü kişi arasındaki iç ilişkiden kaynaklanmaktadır. Bu iç ilişki, borçluyu ilgilendirmemektedir. Borçlu burada sadece edimini alacaklıya değil, üçüncü bir kişiye yapmayı üstlenmektedir.¹³⁸

Özetle; üçüncü kişi yararına sözleşmelerde, borç ilişkisi alacaklı ve borçlu arasında kurulmaktayken; ifa alacaklıya değil, üçüncü bir kişiye yapılmaktadır. Bu bağlamdan olmak üzere, alacaklı ifanın kendisine yapılmasını talep edememektedir. Dolayısıyla borçlu taraf edimini üçüncü bir kişiye ifa etmeyi üstlenmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, üçüncü kişi alacaklı ve borçlu arasındaki ilişkinin dışındadır. Dolayısıyla üçüncü kişi bu sözleşmenin tarafı değildir.

Her ne kadar doktrinde akreditifin hukukî niteliğini açıklama konusunda, “*üçüncü kişi yararına sözleşmenin*” yeterli olmadığı görüşü hâkim olsa da bu

¹³³ Kılıçoğlu, s.735.

¹³⁴ Oğuzman/Öz, s.437; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s.218.

¹³⁵ Oğuzman/Öz, s.439; Özel, s.85; Günay, s.26; Erdoğan, s.58; Ayşen Çilenti Konuralp, “Türk Hukukunda Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme ve Hukukî Niteliği Konusunda Bir Değerlendirme”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2020, S.146. s.154-185), s.156.

¹³⁶ Akyol, s.23; Kılıçoğlu, s.741.

¹³⁷ Oğuzman/Öz, s.446.

¹³⁸ Kılıçoğlu, s.737.

görüşe katılmamaktayız.¹³⁹ Bu görüşü savunanlara göre amirin akreditif bedelini bankaya nakit olarak yatırması durumunda, bankanın amire karşı herhangi bir borcu olmadığından bahisle, banka ile amir arasında konusu iş görme olan bir sözleşmenin akdedildiği belirtilmektedir. Yine bu görüşe göre, banka ile lehtar arasında herhangi bir ilişki kurulmadığından bahisle üçüncü kişi yararına sözleşmeden bahsedilemeyeceği belirtilmektedir.

Kanaatimizce, üçüncü kişi yararına sözleşmenin özellikleri incelendiği zaman bunların akreditife uygun düştüğü görülmektedir. Nitekim üçüncü kişi yararına sözleşmeler bağımsız bir sözleşme türünü oluşturmamaktadır. Böylece üçüncü kişi yararına sözleşmeler kanunda düzenlenen bir sözleşmenin üçüncü kişi yararına yapılmasına hizmet etmektedir. Akreditiflerde de temel ilişkide alacaklı ve borçlunun yapmış oldukları satış sözleşmesinde ödemenin akreditif ile yapılacağı kararlaştırıldıktan sonra; amirin, bankasına başvurarak lehtar lehine bir akreditif açtığı görülmektedir. Dolayısıyla amir ve banka arasında kurulan bir borç ilişkisinde edimin lehtara yapılması üçüncü kişi yararına sözleşmenin varlığına işaret etmektedir. Ayrıca, üçüncü kişi yararına sözleşmelerde, üçüncü kişiye borç yükletilememektedir. Bir diğer ifade ile üçüncü kişi yararına sözleşmenin tarafı amir ve banka olduğundan lehtarın borç altına sokulması mümkün değildir. Kaldı ki lehtarın borç altına sokulması akreditifin doğasına da aykırıdır. Amir, temel ilişkiden kaynaklanan borcunu üçüncü kişi yararına sözleşme yaparak banka aracılığı ile ifa etmektedir.

Bununla beraber üçüncü kişi yararına sözleşmenin kurulmasında lehtarın herhangi bir rolü bulunmamaktadır. Lehtar, bahsi geçen sözleşmenin tarafı olmadığından, bu sözleşmenin sonuç doğurması için lehtarın bilgisi aranmamaktadır. Lehtarın belirlenebilmesi bu sözleşmenin kurulması için yeterlidir. Dolayısıyla akreditife temel teşkil eden sözleşmede, ödemenin akreditif ile yapılacağı kararlaştırıldıktan sonra; amirin, lehtar lehine akreditif açtırması üçüncü kişi yararına sözleşme olarak nitelendirilmelidir. Üçüncü kişi yararına sözleşmelerin türleri akreditif açısından incelendiğinde görülecektir ki; ifayı talep edebilme konusunda dönülemez akreditifler tam üçüncü kişi yararına, dönülebilir akreditifler ise eksik üçüncü kişi yararına sözleşmelerdir.¹⁴⁰

¹³⁹ Özel, s.86; Aydos, s.64; Günay, s.26; Yavuz, s.716.

¹⁴⁰ Uluç, s.452; Erdoğan, s.58.

Kaynakça

- AĞSAKAL, Ahmet/ERKAN, Mustafa Kenan: “Türkiye’de Dış Ticarete Ödeme Şekilleri ve Faiz Oranları”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Y.2016, ICAFR 16 Özel Sayısı, s.581-588.
- AKYOL, Şener: Medeni Hukukta Uygulama Örnekleri (Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri), C.III, İstanbul 1985.
- AKYOL, Şener: Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 1976.
- AYDOS, Sadık Oğuz: Akreditif, 1. Bası, Ankara 2000.
- BAHTİYAR, Mehmet: “Akreditif ve Milletlerarası Özel Hukukta Doğurduğu Sorunlar”, BATİDER, C.15, S.3, 1990, s.71-88.
- BİLGE, Necip: Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri), Ankara 1971.
- BOZKURT, Sevgi: Akreditifin Uygulanması, Ankara 2006.
- BRINDLE, Michael/COX, Raymond: Law of Payments, Second Edition, London 1991.
- CAROLE, Murray/HOLLOWAY, David/TIMSON-HUNT, Daren/D’ARCY, Leo/M. SCHMITTHOFF, Clive: Export Trade - The Law and Practice of International Trade, 10th ed., London, 2000.
- CHANG, Shuchih Ernest/LUO, Hueimin Louis/CHEN, YiChian: “Blockchain-Enabled Trade Finance Innovation: A Potential Paradigm Shift on Using Letter of Credit”, Graduate Institute of Technology Management, National Chung Hsing University, 2019, s.1-16.
- DAYINLARLI, Kemal: “Dış Ticaret İşlemlerinde Akreditif”, Yargıtay Dergisi. 1990, C.XVI, S.III, s.406-423.
- DOĞAN, Vahit: Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif, 4. Baskı, Ankara 2016.
- DOLAN, John F.: “The Law of Letters of Credit”, Wayne State University Law School Legal Studies Research Paper Series, 2007, 4th ed., No.07-36.
- EĞİLMEZLER, Bedi: “Akreditif”, Adalet Dergisi, Sy.1, 1965, s.626-643.
- ENGİN, Günay Gözde: Türk Hukukunda Akreditif, İstanbul 2014.
- ERDOĞAN, İhsan: Akreditif Sözleşmeleri, Ankara 2000.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Ankara 2020.
- EREN, Fikret: “İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar”, Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan, İstanbul 2008, s.85-111.
- GAO, Xiang/BUCKLEY, Ross P.: “The Unique Jurisprudence of Letters of Credit: Its Origin and Sources”, San Diego International Law Journal Vol.4, 2003, s.91-125.
- GAO, Xiang: “The Identity of the Fraudulent Party Under the Fraud Rule in the Law of Letters of Credit”, University of New South Wales Law Journal, 2001, UNSWLAWJl 14, s. 119-141.
- GÖĞER, Erdoğan: “Belgeli Akreditifin Hukukî Mahiyeti ve Yargıtay’ın Bir İçtihadı”, Batider, 1968, C.IV, s.687-698.

- GÖĞER, Erdoğan: Akreditif Muamelesi ve Hukuki Niteliği, 2. Bası, Ankara 1980.
- GRAHAM, George P: "International Commercial Letter of Credit and Choice of Law: so Whose Law Should Apply Anyway ?" Wayne Law Review, 47, 2001-2002, s.201-230.
- GÜMÜŞ, Mustafa, Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.2, 3 Baskı, İstanbul 2014.
- GÜMÜŞ, Mustafa, Alper: Borçlar Hukuku, C.I, İstanbul 2012.
- HAO, Yan/LING Xiao: "Risk Analysis of Letter of Credit -Based on Principles of 'Independence' and 'Strict Compliance'", International Journal of Business and Social Science, Vol.4, No.9, 2013, s.199-209.
- İSLAMOĞLU, Gülşah: "HAVALE", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C.14, S.2, s.525-552.
- İŞGÜZAR, Hasan: Tek Satıcılık Sözleşmesi, Ankara 1989.
- KARINCA, Eray: "Banka Kredi Sözleşmeleri", Ankara Barosu Dergisi, 2001-3, s.47-58.
- KAYA, Arslan: Belgeli Akreditifte Lehdarın Hukukî Durumu, İstanbul 1995.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.14, Ankara 2011.
- KONURALP, Aysen, Çilenti: "Türk Hukukunda Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme ve Hukukî Niteliği Konusunda Bir Değerlendirme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2020, S.146, s.154-185.
- KOZOLCHYK, Boris: Commercial Letters of Credit in the Americas, a Comparative Study of Contemporary Commercial Transactions, 1966.
- KUNTALP, Erden: Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme), 2. Bası, Ankara 2013.
- LEON, Christopher: "Letters of Credit: a Primer", Maryland Law Review, Vol.45, I.2, s.432-464.
- LLEWELLYN, Karl: Nickerson, "Some Advantages of Letters of Credits", Journal of Business of the University of Chicago, Vol.2, No.1, 1929, s.1-16.
- MCCURDY, William E.: "Commercial Letters of Credit", Harvard Law Review, Vol.35, No.5, 1922, s.539-592.
- MILLER, Norman: "Problems and Patterns of the Letter of Credit", University of Illinois Law Forum, 1959, 162-201.
- OĞUZMAN, Kemal M./ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 2, 13. Bası, İstanbul 2017.
- OKTAY, Saibe: "İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.LV, S.1-2, s.263-296.
- ÖZEL, Sibel: Yargıtay Kararları Eşliğinde Akreditif ve Hukuki Niteliği, İstanbul 1991.
- REİSOĞLU, Seza: Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif, 2. Baskı, Ankara 2009.
- SCHWANK, Friedrich: "New Trends in International Bank Guarantees", Int. Bank. L. 1987, 6(3), s.35-40.

- SELİMOĞLU, Engin Yaşar: Eser Sözleşmesi, 3. Baskı, 2016.
- SEROZAN, Rona: Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 2. Bası, İstanbul 2006.
- SOMUNCUOĞLU, Ünal: “Akreditif İşleminde Özellikle İhracat Mevzuatı Açısından Yerel (Aracı) Bankaların İhracatçı Karşısındaki Hukuki Durumu ve Sorumlulukları”, Batider, 1983, C.XII, S.1, s.51-62.
- TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri, C.III, B.1, Ankara 1988.
- TEKİNALP, Ünal: Banka Hukukunun Esasları, B.2, İstanbul 2009.
- TEKİNAY, S. Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla: Borçlar Hukuku-Genel Hükümler, B.7, İstanbul 1993.
- TOLUN, Osman: “Akreditifin Hukukî Mahiyeti”, Adalet Dergisi, Y.48, S.1, 1957, s.266-280.
- TRIMBLE, Rufus, James: “The Law Merchant and the Letter of Credit”, Harvard Law Review, 1948, Vol.61, No.6, s.981-1008.
- TÜRK, Ahmet: Hukukî Yönden Banka Havalesi, Ankara 2007.
- ULUÇ, Mehmet R.: “Borçlar Hukuku Açısından Akreditif”, Batider 1966, C.III, s.432-478.
- UTKULU, Utku/AYDEMİR, İsmail/ÖZKEN, Ahmet/YILMAZ, Mutlu: Türkiye’de Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulaması, 4. Baskı, Ankara 2013.
- VON, Bar Christian: Kollisionsrechtliche Aspekte der Vereinbarung und Inanspruchnahme von Dokumentenakkreditiven, ZHR 152, 1988.
- VURAL, Güven: Türk Banka Hukuku, Ankara 1991.
- YAVUZ, Cevdet/ACAR, Faruk/ÖZEN, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014.
- YAVUZ, Cevdet: Borçlar Hukuku Dersleri-Özel Hükümler, B.12, İstanbul 2013.
- YÜKSEL, Ali, Sait: Bankacılık Yönünden Kredi Açma Sözleşmesi, İstanbul 1972.
- ZEVKLİLER, Aydın: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 7. Bası, Ankara 2002.
- ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, Kadir, Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. B., Ankara 2013.

Elektronik Kaynaklar

- <http://classic.austlii.edu.au/au/journals>.
- <http://digitalcommons.law.umaryland.edu>.
- <https://blog.lexpera.com.tr/>.
- <https://dergipark.org.tr/tr/>.
- <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.
- <https://ssrn.com/>.
- <https://www.turkiyefinans.com.tr/>.